

„Danskeren“

ET NYHEDS- OG OPBYGGELSESLAD FOR DET DANSKE FOLK I AMERIKA, udgivet af Danish Lutheran Publishing House, Blair, Nebraska.

„Danskeren“ udgaa Onsdag i hver Uge. Pris pr. Aargang: De Forenede Stater \$2.00. Udlandet \$2.50. Bladet betales i Forskud.

Bestilling Betaling, Adresseforandring etc. med Undtagelse af Bidrag til Bladets Indhold adresseres DANIEL LUTH. PUBL. HOUSE, Blair, Nebraska.

Alle Bidrag til Bladets Indhold — Korrespondancer, Aftandlinger og andre Artikler — sendes til dets Redaktør: A. M. ANDERSEN, Blair, Nebr.

Entered at Blair Post office as second class matter.

Acceptance for Mailing at special rate of postage, provided for in Section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on July 8, 1918.

I Tilfælde af, Bladet ikke modtages regelmæssigt, bedes man klage til det stedlige Postkontor. Skulde dette ikke hjælpe, bedes man henvende sig til „Danskere“s Kontor.

Advertising rates made known upon application.

Naar Læserne henvender sig til Folk som averterer i Bladet, enten for at købe hos dem eller for at faa Oplysning om det averterede, bedes de altid omtale, at de saa Avertissementet i dette Blad. Det vil være til gensidig Støtte.

Mrs. Past. J. Risdahl død. Har lige til Middag i Dag (13. Febr.) modtaget et Brevkort fra vor Ven A. J. Dahm, dateret Fremont, Nebr., 12. Febr., hvor han skriver: „Jeg har lige faaet at vide, at Mrs. Past. J. Risdahl er død og skal begraves Lørdag den 14. Februar.“ Vi haaber at høre nærmere om dette Dødsfald. Vor hjertelige Medfølelse med vor sørgende Embedsbroder!

Et Udkaat til et kristeligt Universitet i Kairo, Ægypten er til Dels realiseret, skriver „The Luth.“ I denne store ægyptiske By er Azhar eller det mohammedanske Universitet, der drager Studenter fra hele den mohammedanske Verden. Men ifølge Missionsberetninger har senere Begivenheder rystet Muselmændenes Tro, og aldrig før har saa mange spurgt om Kristus og hans Lære. Et amerikansk Universitet under kristelig Ledelse vil fremskynde Mohammedanismens Opløsning.

Den russiske Forfatter Maxim Gorky følger sig skuffet over den russiske Revolution. Han anføres som sigende: „Hvad der alarmerer mig mest er det Faktum, at Revolutionen ikke viser Tegn paa aandelig Genfødselse blandt Mennesker. Den synes ikke at gøre Mennesker mere ærlige. Den højner ikke deres Selvgættelse, ej heller deres Arbejdes moralske Værdi. Man mærker i hvert Fald ikke blandt Masserne, at Revolutionen har højnet eller opvakt deres sociale Samvittighed.“ Gorky har opdaget, hvad mange allerede vidste, at det tager nye Mænd til at danne et nyt Samfund, og at nye Mænd ikke er et Produkt af Omgivelserne men af aandelig Fødsel.

Den forenede lutherske Kirkes Hedninge-Missions-Raad vil i Paavente af Forhandlingerne med den indiske Regering og det nationale Missionsraads Afgørelse — vedblive at støtte den tidligere Breklum Missions evangelistiske og kongregationale (Menigheds) Arbejde ved at sende Missionen \$1000 om Maanedet i dette Øjemed. Missionsraadet fremsender ogsaa fra Tid til anden Bidrag, som det modtager fra den tidligere Leipzig-Mission, der nu er under den svenske Kirkes Missions-Selskabs Ledelse. National Lutheran Council her i Amerika har paataget sig at skaffe Mænd og Penge til Gossner-Missionen, dersom den indiske Regering vil tillade den at overtage Ledelsen af den.

A. L. S.

Lutheranerne i og omkring Mason City, Ia., arbejder for Op-

førelsen af et stort Hospital. Der er mange Lutheranere paa den Egn, de fleste af norsk Afstamning, og der er ikke blot Trang til et luthersk Hospital der, men der vil saa mange slutte sig sammen om det, at de vil være i Stand til at gøre det til et førsteklases Hospital. Der er dannet et stærkt Udvalg og sat Kræfter i Arbejde for at tilvejebringe \$400,000 til Sagens Genneførelse. Der er stiftet en Hospitalsforening, bestaaende af fire Klasser af Medlemmer, som følger: Associerede Medlemmer, der betaler \$5 om Aaret, regulære Medlemmer, der betaler \$25 om Aaret, „sustaining“ Medlemmer \$100 om Aaret og livsvarige Medlemmer, der giver \$1000 i en Sum. —A. L. S.

Statsminister Knudsen om Folkeforbundet. Den norske Stabsminister Gunnar Knudsen er bleven interviewet af Bladet „Norvig“, og om Folkets Forbund sagde Ministeren: Jeg tror paa det. Ufuldkommen bliver det nok; men det vil blive det første Skridt til en Retsorden mellem Folkene. Og med en saadan Ordning, bygget paa folkestyrede Lande — vel at mærke folkestyrede Lande — tror jeg, herefter Krig bliver umulig i Europa. . . . Men vi maa have forskellige Reforme. Jeg sværmer for det schweiziske System, hvor alle befalingshavende helt op til Generalissimus har civile Stillinger ved Siden af. Det er betryggende paa mange Maader, og det er billigere. Saaledes som det nu er, oplærer vi en hel Del til Stads, uden at de udtretter noget; det er fuldkommen skadeligt.

Sprogsagen.

Diskussionen om Dansk og Engelsk kan ikke dø. Man skulde ellers tænke, at Tidens Omstændigheder snart maatte tvinge enhver til at se, at Fremtidens Kirkesprog i Amerika vil blive Engelsk. Der er dog den Forskel paa Diskussionen før og nu, at de faa, der endnu holder saa fast paa Dansk, er bleven mere ensidige. Ja, saa ensidige, at det er rent ud sagt latterligt. Der har været Udtalelser i den danske Kirkes og den forenede Kirkes Blade, som man har haardt ved at tro, at de er alvorligt ment. Det overgaar al Forstand, at fornuftige Mennesker kan skrive saaledes: „Man raver som drukne i denne Sag.“ at opgive Modersmaalet er det samme som aandelig Død. „det Barn, der ikke bliver oplært i Modersmaalet, opnaar aldrig sin fulde sjælelige Udvikling.“ Ja, det er gaaet saa vidt, at de, der er i Favør af Engelsk kaldes Tyranner og lignes ved Herodes, der søgte at dræbe Jesus, medens de, der holder strengt paa Dansk, lignes ved de vise, der blev advaret af Gud. Ja selve Ansvarer skrives paa det engelske Sprogs Regning. I en Menigheds Beretning i „Danskere“ læste man disse Ord: „De gik bort paa Grund af Utilfredshed.“ Og Past. Nordentoft giver dette veloverføjede Raad: „Lad de andre sejle deres egen Sø.“ Det er en let Maade at blive Ansvarer kvit paa. Det var ellers ikke den Tone, jeg lærte i Pastoralteologi. Jeg lærte, at jeg var min Broders Vogter, og at jeg var alles Skyldner, selv om de tænkte anderledes, end jeg gjorde.

Mange skriver og taler, som om det danske Sprog og Modersmaal er en og samme Ting. Det er to forskellige Begreber. Med Hensyn til Modersmaalet gælder et „Baade-og“ ikke et „Enten eller.“ Mit Modersmaal er ikke begrænset til det danske Sprog. Jeg er født og opvokset i Amerika og har aldrig set Danmark. Det er absolut forkert at paastaa om Børn, som opvokser i Amerika, at deres Modersmaal er begrænset til det danske Sprog. Her gælder et „Baade-og“. Jeg vil give Past. Nordentoft Ret,

naar han siger, at et Barn, der ikke bliver oplært i Modersmaalet, opnaar aldrig sin fulde sjælelige Udvikling, hvis han vil indrømme, at vore Børns Modersmaal ikke er begrænset til det danske Sprog. De Forældre, der forsømmer at give deres Børn Religionsundervisning i det engelske Sprog, forsynder sig imod deres Børn og forsynder sig grovt. Kan de give dem Kristendommen paa et Sprog, er det godt og prisværdigt. Men først og fremmest skylder de at give dem Kristendommen paa Engelsk; thi den Verden, som de vil komme til at færdes i, naar de vokser til, bliver ikke Dansk men Engelsk. Det maa enhver da kunne se, dersom han ellers vil se sig omkring i den virkelige Verden. Naar den Verden, som de vil komme til at færdes i, bliver engelsk, siger saa ikke sund Fornuft, at man bør give dem Kristendommen paa et Sprog, som de kan bruge, naar de vokser til.

Der er noget uvirkeligt og usandt i den idelige Tale om Dansk i Amerika. Man opstiller Straamænd, der ser kønne ud. Men det sørgelige er, at mange tror, at disse Straamænd er virkelige og levende. Men Virkeligheden er, at de blæser om saa let, og der er ingen til at begrave dem. Det er bleven paatalt saa ofte, at der tabes meget ved at gaa over til Engelsk. Der siges, at der tabes saa meget paa det folkelige, litterære og aandelige Omraade. Der tabes aldrig noget ved at følge den naturlige Udvikling. Men der tabes meget ved at modarbejde den naturlige Udvikling; thi saa kommer man ind i noget uvirkeligt og usandt. Fejlen ligger ikke hos Børnene, at de er gaaet bort fra Forældrene; Fejlen ligger hos Forældrene, at de ikke er fulgt med deres Børn i den naturlige Udvikling ved Overgangen til Engelsk. Jeg kan ikke sætte Sprogforandringen i Forbindelse med det fjerde Bud. Saa nidkær for Loven er jeg ikke. En saadan Nidkærhed overgaar de skriftkloge og Farisæernes Retfærdighed.

Man vilde være ovre en stor Vanskelighed, hvis man vilde lade være med at gøre Dansk og Modersmaal enebetydende. De er to forskellige Begreber. I Danmark kan det nogenlunde gaa an; men herover er det forkert. De, der opvokser i Amerika, opgiver ikke deres Modersmaal ved at gaa over til Engelsk; thi deres Modersmaal er ikke begrænset til det danske Sprog alene. Og saa er der baade skrevet og talt med megen Nidkærhed, at man bør holde fast paa Dansk for at bevare dansk Kristendom i Amerika. Jeg ved ikke, hvad dansk Kristendom er; men jeg ved, hvad sand Kristendom er. Er der noget, der hedder dansk Kristendom, saa er det Skævhederne inden for den danske Kirke. Og ligeledes, hvis der er noget, der hedder amerikansk Kristendom, saa er det Skævhederne inden for den amerikanske Kirke. Sand Kristendom er den samme alle Vegne og til alle Tider uden Hensyn til Sprog eller Land. Nu skulde det ikke forundre mig, om nogen vilde paastaa, at dansk Kristendom er Retsiden og amerikansk Kristendom er Vrangside af Kristendommen.

Til Forsvar for Danskheden i Amerika er der bleven citeret Udtalelser af Carl Ploug og andre Talsmænd for Danskheden i Danmark. Disse Udtalelser er snarere et Argument i Favør af Engelsk; thi disse Mænd talte imod dem, som var begejstrede for Tysk i Danmark i hine Dage. Disse Mænd indtog en Stilling i Danmark, der svarer til den Stilling, som Amerikas ledende Mænd, der virker for en sund Amerikanization nu indtager. Og de, der i hine Dage i Danmark var begejstrede for det tyske, indtog en Stilling, der svarer

til den, de indtager, der i Amerika er begejstrede for det fremmede og taler haanligt om Engelsk. Der er dem, der kan faa Bibelen til at tale Danskhedens Sag i Amerika. Jeg har haardt ved at taale en saadan Misbrug af Herrens hellige Ord. There is nothing like Scripture if a person knows how to misuse it. Da jeg blev ordineret til Præst i 1914, var det min faste Beslutning, at jeg vilde holde fast paa Dansk i Menighedsarbejdet. Jeg var vist saa dansksindet som nogen af vort Samfunds Præster, der er født i Amerika. Men jeg opdagede snart, at ved at holde strengt paa Dansk vilde jeg begrave de Menigheder, som jeg betjente, og til sidst vilde jeg begrave mig selv levende, som det er beviseligt, at nogle har gjort. Jeg behøver blot at henvise til Meddelelsen fra Pensionsforeningen, der siger: „Paa Grund af Sprogforandringen vil vi snart faa mange Pensionister.“ Nogle er lovlig undskyldt. Men det kan nu ikke siges om alle. Havde de ikke plejet den unaturlige Opposition mod Engelsk, saa vilde de nu have været i Stand til at prædike paa Engelsk. Det vilde være forkert at lægge hele Skylden paa disse; vi Samfund som et hele maa bære en stor Del af Skylden. Vi ordinerede den ene Mand efter den anden, der ikke kunde prædike paa Engelsk. Og vi gav dem Forstaelse baade i Tale og Skrift, at de behøvede ikke at dygtiggøre sig i Engelsk; thi vi var et dansk Kirkesamfund, og vi vilde forblive danske. Nu høster vi Følgerne. Og værst er det for dem, som er Fruften. Men vi maa her vogte os for at køre i den anden Grøft. Vore Præstelevers Uddannelse i Dansk maa ikke forsvømmes. Den er ligesaa nødvendig nu som før.

Der sidder ogsaa gamle Folk omkring i vore Menigheder, der er sørgelige Frufter af vort Samfunds Kortsynethed. Dette er ikke en Kritik over de gamle. Vort Samfund maa bære Skylden. Da det engelske saa kom, sidder disse gamle uden Forstaelse, uden Grundlag og med en unaturlig Modstand mod Engelsk. Og det sidste er det værste. Kunde den unaturlige Modstand fjernes, vilde man være over en stor Vanskelighed. Og paa Steder har der været Præst, som gjorde det til deres Opgave at øve „dansk“ Sjælesorg hos disse gamle, og imens lod de „de“ andre sejle deres egen Sø,“ den ene efter den anden gik til Menigheder, hvor de kunde faa Engelsk, de fleste til reformerte Kirker, og derved er de gaaet tabt for vor kære lutherske Kirke. Men det faar være deres egen Sag. De gik jo bort paa Grund af Utilfredshed. Intet Ansvar for dem. Der siges, at nu græder de gamle, og det engelske faar Skylden. Her er det ogsaa forkert at skrive det paa det engelske Sprogs Regning. Saa let bliver vi ikke Ansvarer kvit. Vi maa selv bære Ansvar, idet vi forsømt i rettet Tid at gøre Forberedelse til det engelske, som vilde komme. Det er frygtelig tungt at bære Ansvar for vore Forsømmelsesynder.

Det er glædeligt, at en anden Tone er bleven raadende i vort Samfund. Vort Samfunds Formand og Lærerne ved vor Skole ser Nødvendigheden af Engelsk og slaar til Lyd for det. Det varsel godt for vort Samfund for Fremtiden.

Der var ogsaa en anden Tanke i Past. Weismanns Artikel, der fik mig til at tænke alvorligt. Man læste disse triste Ord: „Naar en Præst bliver gammel, er det vanskeligt for ham at faa Kald.“ Jeg bliver nu regnet iblandt de unge Præster, men snart vil jeg blive regnet med iblandt de gamle. Skal jeg saa friste samme Skæbne? Jeg fandt en Trøst i denne Slutning: Dersom Herren kan bruge mig, selv naar jeg bliver gammel i Præstegerningen, saa vil han ogsaa

finde en Plads til mig i sin Vingaard. Der er jo noget, der hedder: „Forsøm ikke den Naadegave, som er i dig.“ Mon ikke dette Skriftsted kan anvendes i sprogelig Henseende? Jeg tror det kan; thi i det foregaaende Vers skriver Paulus til Timotheus: „Bliv haardt ved Læringen, Formaning, Lærdommen.“ Paulus gjorde sin Flid for at blive dygtiggjort i saa mange Sprog som muligt for derved at øve en større Gerning for Herren. Mon Herren kunde have brugt Paulus, som han gjorde, dersom han havde været ligesaa fanatisk med Hensyn til sit Folks Sprog, som nogle er her i Amerika med Hensyn til Dansk? Jeg elsker det danske Sprog og den danske Litteratur, og jeg vil helst forkynde Evangeliet paa Dansk; men mine personlige Følelser er ikke Hovedsagen. Dem vil jeg give Afkald paa og bruge Engelsk, hvor jeg derved bedre kan fremme Herrens Sag. Det var ikke i dansk Søndags-skole, dansk Lørdagsskole eller dansk Sommerskole, at jeg lærte at elske det danske. Det lærte jeg under mit Ophold paa Skolen i Blair. Jeg maa ogsaa tilføje, at det var under mit Ophold paa Skolen i Blair, at jeg lærte at elske det engelske Sprog og den engelske og den amerikanske Litteratur. Jeg kan ikke sige, at den amerikanske Litteratur er et Barn ved Siden af den danske. Der er egentlig ikke noget, der hedder: „Den bedste Litteratur.“ Det er ligesaa meningsløst at diskutere om den bedste Litteratur, som det er for unge Mænd at diskutere om den bedste og smukkeste Pige. Enhver synes bedst om sit eget. Lad mig slutte denne Artikel med nogle Bemærkninger om Bibelskole. Det varsel godt for vort Samfund, at der bliver oprettet Bibelskoler her og der. Der skulde være en i hver Kreds i Samfundet. Mon ikke det kan naas til næste Vinter? Her er en Sag, som de forskellige Ungdomsforbund maatte have Glæde af at støtte. Og der er sikkert velstaaende Lægmand, som gerne vil støtte en saadan Sag. Hvad vil det ikke betyde for vore unge, om vi kunde sende dem paa Bibelskole? Men en stor Del af Undervisningen burde gives paa Engelsk. Det er særlig de unge, der er opvokset her i Landet, der trænger haardt til Bibelkundskaab. De har faaet deres Kristendomsundervisning paa Dansk; men faa af dem læser Dansk. Deres Omgangskreds er engelsk og vil vedblive at være det. De kender ikke den engelske Bibel, og den danske læser de ikke. Der er Undtagelser. Jeg taler her om Sagen, som den er i sin Almindelighed. Det siger sig selv, at de unge, som ikke bliver kendt med Bibelen paa det Sprog, som de bruger i deres Vennekreds, opnaar aldrig deres fulde sjælelige Udvikling. Vi skylder vore unge at give dem Bibelkundskaab paa Engelsk. Hovedsagen i alt vort Arbejde er, at Guds Riges Sag bliver fremmet. Lad os bruge Dansk, hvor det tjener Sagen bedst; men lad os ogsaa bruge Engelsk, hvor det er nødvendigt. Der er Plads nok til begge Sprog i samme Kirke. Vi kan ikke forsvare det, og vi har heller ikke Raad dertil, at lade nogen sejle deres egen Sø. Der er for mange endda, der gaar bort.

A. V. Neve.

Ogsaa lidt om Skole-Sagen.

Det er ikke om Skolen i Blair — eller ikke i Blair — jeg vil skrive; derom vil jeg blot synges: „Thi den har aldrig levet, som klog paa det er blevet, han først ej havde kar.“ Saa det maa de andre skrive om! Nej, det var Pastor J. K. Jensen Stykke i sidste Danskere, der fik mig til at skrive. Jeg sidder her og kan ikke komme

ud, og saa vil jeg prøve paa at skrive lidt, som jeg saa tidt har tænkt at skrive om. Jeg vil først give Tak til Pastor Jensen for Stykket. Og hvor tør du! Har du da ikke læst den politiske Katekismus? Naa, du vil sikkert nu faa det skønne Navn, at du er Grundtvigianer, om ikke noget være skal hælde dig. Godt for dig, at du bor i Canada, hvor I jo har en anden Skolelov end vi. Og hvad tror du nu, at de vil kalde mig, naar jeg tror, at den er bedre end vor? Det vil sige, der er i eders Skolesystem mere Plads for Kristendommen. Saa vilde jeg gerne spørge dig, om du ikke med den skarpe Pen, du har, kunde give os lidt om det, som jeg saa gerne vilde, vi kunde faa frem iblandt os: Den kristelige Baggrund for Højskolen i Danmark. Naar jeg har givet Svar ved enkelte Lejligheder paa et Spørgsmaal som dette: Hvorfor kan en dansk Højskole ikke gaa iblandt os? saa har man gerne set saa uforstaaende paa mig; thi jeg siger: Vi har ikke Forudsætningen. Men hvad er saa Forudsætningen? Jeg kunde nok skrive derom, men jeg er saa trekantet. Og saa den politiske Katekismus, den er jeg saa paa Kant med, saa jeg tror bogstavelig ikke. Jeg har faaet saa mange paa Hatten for min Skoleide, saa jeg er nær ved at faa Hovedpine.

Er det ud af Vejen, Pastor Jensen og andre, som kender Danmarks Skolehistorie: Man var ikke tilfreds i de kristelige Hjem med Skolen, hvor en ikke-troende Lærer skulde, staa og lede Børnene; man begyndte saa paa at holde private Lærere og bygge private Skoler. Først var det de stærke Jyder, siden de andre kristelige Retninger. Og nu: er det ikke der, vi maa søge Grundlaget for den kristelige Højskole i Danmark? Og er det ikke her, Grunden ligger for, at vi ikke kan drive Højskoler? Vi er saa tilfredse med Statens Skoler, og saa naar vore Børn vokser op, saa er de saa tilfredse med Statens Skoler, saa de gaar hellere til Statens end til vore; og vi har lært dem det!

Jeg har saa tidt undret mig over, hvor vi kan være ivrige for at faa Japanernes Børn og Indianernes Børn i Skole under en kristen Lærer — men vore egne sender vi med god Samvittighed til noget helt andet, uden at vi endogsaa ved, hvad det er! Er det ret? Se nu, Pastor Jensen med din dygtige Pen, kan du ikke give os lidt i den Gade? Kan du ikke tolke min Sorg, naar jeg ser paa, at den ene Skole efter den anden lukkes og sælges, og det er alt. Den politiske Katekismus er dog en haard Bog at tro paa. Man har jo sagt, at vi kunde ikke have Kristendom i vore Skoler, og det er vel en Sandhed, men det er sandelig ikke Kristendommens Skyld, men maa være Systemets Skyld. Andre Lande med blandede Folkeslag som Canada, Australien og andre kan da godt have Religions-Undervisning i Skolen. Saa har jeg tidt tænkt paa vore Søndagskoler, og paa vore Lørdagsskoler, og har tænkt: ja, hvor det drives til noget, kan det jo da ogsaa tælle lidt, men saa igen, o, hvor er det lidt; det er lidt i Søndagskolen, og der er vist kun faa Steder, hvor der er Lørdagsskole, og saa de 15-20 Steder, hvor der holdes Sommerskole. Det var da godt, at det blev ordnet i Nebraska med dansk Sprog i Kirke og Skole. Det var da godt, saavidt som det gaar, og jeg ser i Bladene, at der er nogle, som lod sig forstyrre af Experimentet, som er ved at komme sig af den Daaredrøm, at Sproget kan redde os ud af den Død, som mange Kirker er og var i.

Da jeg saa er ved Sprogsagen, vil jeg gerne her sige: Pastor Nordentoft har vist Ret i, at det vil blive den danske Kirke, der vil faa den store Fordel af, at

ud, og saa vil jeg prøve paa at skrive lidt, som jeg saa tidt har tænkt at skrive om. Jeg vil først give Tak til Pastor Jensen for Stykket. Og hvor tør du! Har du da ikke læst den politiske Katekismus? Naa, du vil sikkert nu faa det skønne Navn, at du er Grundtvigianer, om ikke noget være skal hælde dig. Godt for dig, at du bor i Canada, hvor I jo har en anden Skolelov end vi. Og hvad tror du nu, at de vil kalde mig, naar jeg tror, at den er bedre end vor? Det vil sige, der er i eders Skolesystem mere Plads for Kristendommen. Saa vilde jeg gerne spørge dig, om du ikke med den skarpe Pen, du har, kunde give os lidt om det, som jeg saa gerne vilde, vi kunde faa frem iblandt os: Den kristelige Baggrund for Højskolen i Danmark. Naar jeg har givet Svar ved enkelte Lejligheder paa et Spørgsmaal som dette: Hvorfor kan en dansk Højskole ikke gaa iblandt os? saa har man gerne set saa uforstaaende paa mig; thi jeg siger: Vi har ikke Forudsætningen. Men hvad er saa Forudsætningen? Jeg kunde nok skrive derom, men jeg er saa trekantet. Og saa den politiske Katekismus, den er jeg saa paa Kant med, saa jeg tror bogstavelig ikke. Jeg har faaet saa mange paa Hatten for min Skoleide, saa jeg er nær ved at faa Hovedpine.

Er det ud af Vejen, Pastor Jensen og andre, som kender Danmarks Skolehistorie: Man var ikke tilfreds i de kristelige Hjem med Skolen, hvor en ikke-troende Lærer skulde, staa og lede Børnene; man begyndte saa paa at holde private Lærere og bygge private Skoler. Først var det de stærke Jyder, siden de andre kristelige Retninger. Og nu: er det ikke der, vi maa søge Grundlaget for den kristelige Højskole i Danmark? Og er det ikke her, Grunden ligger for, at vi ikke kan drive Højskoler? Vi er saa tilfredse med Statens Skoler, og saa naar vore Børn vokser op, saa er de saa tilfredse med Statens Skoler, saa de gaar hellere til Statens end til vore; og vi har lært dem det!

Jeg har saa tidt undret mig over, hvor vi kan være ivrige for at faa Japanernes Børn og Indianernes Børn i Skole under en kristen Lærer — men vore egne sender vi med god Samvittighed til noget helt andet, uden at vi endogsaa ved, hvad det er! Er det ret? Se nu, Pastor Jensen med din dygtige Pen, kan du ikke give os lidt i den Gade? Kan du ikke tolke min Sorg, naar jeg ser paa, at den ene Skole efter den anden lukkes og sælges, og det er alt. Den politiske Katekismus er dog en haard Bog at tro paa. Man har jo sagt, at vi kunde ikke have Kristendom i vore Skoler, og det er vel en Sandhed, men det er sandelig ikke Kristendommens Skyld, men maa være Systemets Skyld. Andre Lande med blandede Folkeslag som Canada, Australien og andre kan da godt have Religions-Undervisning i Skolen. Saa har jeg tidt tænkt paa vore Søndagskoler, og paa vore Lørdagsskoler, og har tænkt: ja, hvor det drives til noget, kan det jo da ogsaa tælle lidt, men saa igen, o, hvor er det lidt; det er lidt i Søndagskolen, og der er vist kun faa Steder, hvor der er Lørdagsskole, og saa de 15-20 Steder, hvor der holdes Sommerskole. Det var da godt, at det blev ordnet i Nebraska med dansk Sprog i Kirke og Skole. Det var da godt, saavidt som det gaar, og jeg ser i Bladene, at der er nogle, som lod sig forstyrre af Experimentet, som er ved at komme sig af den Daaredrøm, at Sproget kan redde os ud af den Død, som mange Kirker er og var i.